NOTIȚE DESPRE CRONICARI.

I. **Mihail Moxalie**, *călugăr din Oltenia, a prefăcut, după îndemnul episcopului Teofil de Râmnic, apoi Mitropolit, în cele d'intâiu două decenii ale veacului al XVII-lea, Anale bulgărești și sârbești, un cronograf pornind dela Facerea Lumii și mergând și după 1400. E tipărit în Hasdeu.* «Cuvente den bătrâni», II.

II. **Grigore Ureche**, *fiul lui Nistor Vornicul și al Mitrofanei, ctitorii mănăstirii Secul; a învățat în Polonia. Vornic-Mare al Moldovei supt Vasile-Vodă Lupu, el a dat, în 1646-7, o formă românească vechilor anale slave ale Moldovei, alipind la acest „letopiseț", încheiat supt Petru-Vodă Șchiopul de călugărul Azarie, amintiri din viața tatălui său despre Domnia lui Aron Tiranul. La acest element a mai adaus unul, luat din cronica polonă a lui Ioachim Bielski.—Cronica lui, „Domnii țerii Moldovei", s'a tipărit în* «Letopisețele» *lui Kogălniceanu, I. O retipărire cu bogate note istorice în limba franceză, a dat-o d. Emile Picot (Paris, 1878).*

III. **Miron Costin.** *Fiul lui Costin Postelnicul și finul lui Miron-Vodă Barnovschi. A făcut școala la Bar în Polonia. Ajunge Mare-Logofăt al Moldovei. Învățatul boier, care alcătuise scrieri istorice polone, își puse în minte a povestì toată istoria Moldovei dela Traian „descălecătorul" până în zilele sale. De fapt a alcătuit numai o introducere despre timpurile romane și o poveste a vremurilor mai nouă, de unde se oprise Ureche, în 1594, până la 1661, lăsând apoi răzlețe însemnări pentru vremea următoare. Miron a fost ucis pentru bănuieli de trădare, de Constantin-Vodă Cantemir, în Decembre 1691. Cronica a fost tipărită în „Letopisețe" I și deosebit de V. A. Ureche: am urmat ediția I.*

IV. **Stoica Ludescu**, *Logofăt de casă al Cantacuzinilor, a prelucrat într'un corp de cronică — cel d'intâiu la Munteni — ve-*

chile însemnări de pomelnice domneşti şi de anale, cronica luptelor lui Mihai Viteazul, de un om al Buzeştilor, ştirile din poemul grecesc al lui Matei Vlădica Mirelor, veştile, date poate de Udrişte Năsturel, cumnatul lui Matei-Vodă Basarab, asupra începuturilor Domniei acestuia şi unele notiţe cantacuzineşti, precum şi amintirile sale despre Constantin Postelnicul Cantacuzino şi fiii săi (—1688). Publicat în «Magazinul istoric pentru Dacia», *IV-V.*

V. *Împotriva acestei cronici scrie* **Constantin Căpitanul,** *fiul lui Pană Filipescul şi al Maricăi, fiica lui Constantin Cantacuzino Postelnicul. El întrebuinţează scrierea lui Ludescu şi adauge cele cunoscute de dânsul. Se opreşte odată cu duşmanul său politic. — Cronica a fost tipărită în* «Magazinul istoric» *I-II şi în ediţie separată de N. Iorga, la 1902* [1].

VI. **Radu Greceanu,** *fiul lui Tudor Şătrarul şi urmaş după străbună-sa, Domniţa Florica, al lui Mihai Viteazul, a fost Logofătul-cel-Mare al lui Vodă Brâncoveanu. Traducător întrebuinţat în pregătirea Bibliei din 1688, Greceanu, care a lăsat şi alte lucrări de tălmăcire religioasă, fù însărcinat de Domn să scrie Istoria Vieţii lui. Prefaţa e din 1698 şi, opera întreagă se întinde dela 1688 până la 1713, un an înainte de căderea Domnului. — Cronica a fost tipărită în* «Magazinul istoric», II, *şi apoi deosebit de d. Şt. Greceanu, Bucureşti, 1906.*

VII. **Constantin Stolnicul Cantacuzino,** *fiul Postelnicului cu acelaşi nume şi al Ilinei fiica lui Radu-Vodă Şerban, frate cu Şerban-Vodă Cantacuzino şi cu mama lui Constantin-Vodă Brâncoveanu ; tatăl lui Ştefan-Vodă Cantacuzino. Învăţase în Italia.*

---

[1] *Fragmentul ce dăm luându-se din greşală după ediţia cea veche,— la pp. 155-8 rugăm a se îndreptà înainte de întrebuinţare :*

P. 155, alineatul 2, r. 2 de sus, cet. «gătească» pentru «găsească» ; r. 3 de sus, după «Domnul» :... ; la p. 156, r. 2 de sus, după «ciumă» :...; alin. 2, r. 4 de sus: «învăţaţi» pentru «învăţat» ; r. 9 de sus : «fără cât», pentru «numai»; alineatul 2, r. 2 de sus : «Cantacuzinii» pentru «ei» ; r. 2 de jos : «Portariul» pentru «Postelnic» ; ibid.: *«să-i» pentru «să» ; p. 157, al. 2, r. 3 de jos : «pre Aga», in loc de «cu Aga» ; r. 2 de jos : «acii pe loc» în loc de «îndată pe loc» ; «între Turci» în loc de «între Turc» ; alin. 3, r. 2 de sus : «în ştire» pentru «ştire» ; p. 158, r. 10 de sus : «cum trăià» pentru «că trăià».*

Își pusese în minte a scrie o istorie a tuturor Românilor, dela Daci până în zilele sale. L-au oprit îndeletnicirile sale politice cu mult înainte de a fi zugrumat de Turci, la 1716.—Cronica s'a tipărit în culegerea librarului Gh. Ioanid (unde se dau după manuscripte și alte cronice muntene) și în «Letopisețe» *I; apoi în „Operele lui Constantin Cantacuzino Stolnicul“, publicate de N. Iorga.*

VIII. **Nicolae Costin,** *fiul lui Miron și al Ilinei, fiica pretendentului Ioan Movilă, nepoata de fiu a lui Simion-Vodă. Ajuns Logofăt Mare al Moldovei, el scrise Viața Domnului său, Nicolae Mavrocordat, și din însărcinarea acestuia începù un corp de cronici moldovenești, pe care-l duse până la 1711. În frunte-i puse o prefață erudită despre epoca romană, prefață pe care o apucase a o redactà între 1708 și 1709. — Cronica s'a tipărit în* «Letopisețe», *I (Introducerea), II (povestirea).*

IX. **Radu Popescu,** *fiul Vistierului Hrizea, care a fost prigonit și omorât de Șerban Cantacuzino, a fost unul dintre cei mai învățați boieri munteni din vremea sa. A scris întâiu amintirile sale, pe care le începe cu Domnia Brâncoveanului, la 1688, și le urmează până la căderea lui, ba chiar până la 1716.*

Pe urmă, după însărcinarea lui Nicolae Mavrocordat, el alcătuì un corp al cronicelor muntene, pe care-l adăugì cu lucrarea sa de tinerețǎ, prefăcută după interesele Domnului și continuată până la 1726. La 1729 nu mai erà în viață.

Cea d'intâiu cronică s'a tipărit în Magazinul istoric, V; *a doua tot acolo, IV.*

X. **Ioan Neculce.** *Boier dintr'un neam mai de jos, fiu al Vistierului Neculce, înrudit însă prin alianță cu Cantacuzinii și cu Vasile Lupu. Hatman al lui Dimitrie-Vodă Cantemir, pribeag în Rusia după înfrângerea Rușilor la Stănilești, el se întoarse în țară abià peste nouă ani. Trăì și după 1740. Cronica lui, care pornește din locul unde se oprise Miron Costin, merge până la 1744, cu adausuri din acest an, de un continuator. — S'a tipărit în „Letopisețe“, II.*

XI. *Se atribuie lui* **Nicolae Mustea,** *«diac al Divanului», o compilație a cronicelor Moldovei, care duce la o povestire întinsă a Domniilor în această țară ale lui Mihai Racoviță, mai ales a Domniei a treia. Partea de compilație e deosebită în cele două versiuni care s'au publicat în* Letopisețe, III *și în* Magazinul is-

toric, III. *Scriitorul Domniilor lui Racoviță nu e, de sigur, Mustea.*

XII. **Ienăchiță Văcărescu,** *poetul cunoscut, fiu al lui Ștefan Văcărescu și al Catincăi Done, fusese crescut cu cea mai mare îngrijire: știà turcește, italienește, franțuzește. A scris „Istoria otomănească a prea-puternicilor și marilor Împărați" în surgunia-i peste Dunăre, dela 1788 la 1794, după câtevà izvoare turcești.*

S'a tipărit în «Tezaurul de monumente istorice» *al lui Papiu Ilarian, II.*

XIII. **Dionisie Eclisiarhul,** *un casnic al marelui episcop de Râmnic Chesarie și al lui Filaret, urmașul acestuia, a vrut să deà urmare analelor muntene dela 1769 înainte. Însemnările sale merg până la 1814.*

S'au tipărit în Papiu, l. c.

X*II*. **Maiorul Voinescu II** *a lăsat amintirile din care reproducem.*

S'au publicat în «Revista Carpaților», II.